

ÄTTER – OROLIGT 1100–1200-TAL

Ynglingaätten: Enligt Ynglingsagan höglades kungarna Aun, Egil och Adils i Gamla Uppsala, en tolkning är att dessa ligger begravda i de tre storchögarna. De tillhörde ynglingaätten och ska ha etablerat sig i Gamla Uppsala under slutet av 400-talet – åtminstone om man får tro de isländska sagorna. Begreppet ”ynglingaätten” kommer från fruktbarhetsguden Frej, som också kallades Yngve-Frej. Kungarna menade att de härstammade från honom. Att dessa tre kungar verkligen ligger begravda i Kungshögarna har inte gått att bekräfta. Denna ätt dog ut med Emund den gamles död 1060.

Sverkerska ätten: Åke Ohlmarks tar fram följande stamtavla till Sverkersätten. Han utgår från den isländska Njals saga, skriven i slutet av 1200-talet. Den handlar huvudsakligen om stormän och ättestrider på Island, men i förbigående finns också notiser om Sverige. I boken ”Svearna i saga och hävd” utvecklar Ohlmarks teorin att det i Sverige omkring år 1000 ska ha funnits en vikingahövding Sörkver Kol (försvenskat till Sverker Karlsson), som tillsammans med islänningarna företagit vikingaraiden i österled till Finland och Estland. Denne Östgötahövding kan ha blivit far till den Kol Sörkversson (Karl Sverkerson), som senare omtalas som kung Kol av Östergötland. Sverkerska ätten var en av två ätter som innehade regeringsmakten i Sverige mellan åren 1130 och 1250 och som kämpade om den mot den Erikska ätten från 1150-talet till 1220-talet. Ätten utslocknade på manssidan 1222 med Johan Sverkersson.

Stenkilska ätten: Efter Emund gammals död (1060) valdes till kung den västgötske stormannen Stenkil Ragnvaldsson, son till jarl Ragnvald Ulfsson och dennes hustru Ingeborg, en syster till Olav Trygvasson. Hon dog troligen som ung, för Ragnvald gifte om sig med Astrid av Skjalgaätten från Norge. Efter Ragnvalds död gifte Astrid sig med Emund gammal och fick med honom en dotter. Stenkil gifte sig så småningom med denna dotter och hade således den fördelen i tronvalet att han var gift med en dotter till Emund Gammal. Det är inte osannolikt att samtliga kungar under 1100-talet på ett eller annat sätt var besläktade med den Stenkilska ätten. De förbindelser som är kända gick via Inge den äldres barn (tre döttrar och en son vid namn Margareta Fredkulla, Katarina, Kristina och Ragvald). Margaretas son Magnus Nilsson gjorde på 1120-talet anspråk på den svenska tronen och lyckades bli vald till kung av västgötarna. Katarina blev svärmor till Erik den helige som var stamfar för den Erikska ätten. Ragvald blev morfar till den danske prinsen Magnus Henriksson som gjorde anspråk på Sveriges tron omkring 1160 och dödade både Sverker den äldre och Erik den helige. Någon nära koppling mellan den Stenkilska ätten och den Sverkerska ätten är inte känd men Kristina Ingedotter blev mormorsmor till Karl Sverkerssons gemål. Den siste i ätten, Inge den yngre (Inge Halstensson), var kung av Sverige från 1118 till början av 1120-talet. Han hade inga kända barn så när han dog runt 1120 så dog ätten ut.

Folkungaätten: Ordet Folkungar betyder **ättlingar till Folke**, och när det gäller den stormannasläkt som **Birger Jarl** tillhörde, var stamfadern Folke Digre (den tjocke), som var en storgodsägare i Östergötland i början av 1100-talet. Bjälboätten är en sentida benämning på denna medeltida släkt (de hade sitt centrum i Östergötland och på gården Bjälbo nära Skänninge). Bjälboätten dog ut i slutet av 1300-talet med Erik Valdemarsson d.y.

Erikska ätten: Erik den helige, Erik Jedvardsson, Sankt Erik, (oegentligt Erik IX), född omkring 1125, död 18 maj 1160, räknas som kung av Sverige omkring 1156–1160. Erik den helige är svenskt nationalhelgon och Stockholms skyddshelgon. Den Erikska ätten var en av två ätter som slogs om makten över Sverige ungefär mellan år 1130 och år 1250. Den Erikska ätten, med bas i Västergötland, kunde räkna med stöd från Svealand och Norge, till skillnad från den Sverkerska ätten, som i stället hade sitt stöd i Östergötland, Småland och Danmark. Den Erikska ätten gynnade Varnhems kloster; det är därför många medlemmar är begravda där. Den siste regenten var Erik läspe och halte som dog barnlös år 1250 och därmed utslocknade den Erikska ätten. Hans systerson Valdemar Birgersson (son till Birger jarl) ärvde då kronan och blev den förste kungen av Folkungaätten/Bjälboätten.